VERWEY JONKER Instituut

Andrew Britt, met medewerking van Bas Tierolf

Advies betekenisvol monitoren beweging naar Stevige Lokale Teams

Utrecht, 16-11-2026

Giessenplein 59C | 3522 KE Utrecht
+31 (30) 230 07 99 | secr@verwey-jonker.nl | verwey-jonker.nl

VERWEY JONKER Instituut

Inhoud

Aanleiding, informatiebehoefte en uitgangspunten 3

Samenvatting van dit advies 5

1 Outcome: Ervaringen inwoners 7

2 Outcome: Ervaringen van professionals 12

3 Opdracht aan en opgaven voor SLT's (input / randvoorwaarden) 14

4 Beknopt overzicht van mogelijke indicatoren (tabel) 16

BIJLAGE 1 Wachttijden volgen verder uitgewerkt 21

BIJLAGE 2 Thema's die wij in dit advies niet (expliciet) meenemen 23

Colofon 24

Giessenplein 59 C | 3522 KE Utrecht

+31 (30) 230 07 99 | secr@verwey-jonker.nl | verwey-jonker.nl

Aanleiding, informatiebehoefte en uitgangspunten

Aanleiding en informatiebehoefte

Er zijn veel (beleids)verwachtingen van Stevige Lokale Teams. Heel kort samengevat kunnen Stevige Lokale Teams een belangrijke rol spelen in de beweging waarin niet het 'losse individu' centraal staat, maar het individu in de context van zijn/haar sociale omgeving. Een beweging van individuele ketens naar sociale netwerken, van een nauwe medische blik (die soms noodzakelijk is) naar betekenisvol meedoen, van professioneel doorverwijzen naar samen zoeken wat het beste past, van losse hulpvragen beantwoorden naar achterliggende oorzaken aanpakken.[1]

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) werken samen (met tal van andere partijen[2]) aan de beweging naar Stevige Lokale Teams. Hierbij zoeken zij naar een manier om op stelselniveau de *beweging naar* Stevige Lokale Teams en op termijn *de gevolgen van* Stevige Lokale Teams te volgen.
Een monitoring dient idealiter op stelselniveau inzicht te geven in de mate waarin de beweging naar stevige lokale teams vordert (de inzet en inspanningen die hiertoe gedaan worden), de mate waarin stevige lokale teams hun beleidsintenties dichter bij brengen en de mate waarin randvoorwaarden voor goed functioneren van de teams op orde zijn.

In de ambtelijke afstemmingen voorafgaand aan de opdracht tot dit advies is tussen de VNG en VWS het volgend raamwerk ontwikkeld qua informatiebehoefte. (Zie tabel 1)

Tabel 1 Oorspronkelijke informatiebehoefte bij de opdracht

Input	Inspanningen	Output	Outcome
• De uitgaven die gemeenten doen aan de lokale teams • De capaciteit aan mensen die gemeenten inzetten voor de lokale teams	• De mate van naleving van de afspraken uit het convenant Stevige Lokale Teams	• De opdracht die lokale teams hebben • De positie die lokale teams hebben binnen het zorglandschap • De inwoners die lokale teams ondersteunen • De mate waarin lokale teams de beweging maken naar voorliggend en collectief aanbod	• De doelmatigheid waarmee lokale teams inwoners ondersteunen • De tevredenheid van inwoners met de ondersteuning door het lokale team

Hoewel dit raamwerk een handzaam kader voor de samenwerking heeft opgeleverd, is vastgesteld dat de operationalisatie van enkele thema's en bijbehorende indicatoren nog extra aandacht vraagt, waarbij de grootste behoefte ligt op het doorontwikkelen van passende outcome-indicatoren. Waarbij outcome-indicatoren zowel zeer belangrijk als lastig te operationaliseren zijn. VWS en de VNG hebben daarom het Verwey-Jonker Instituut gevraagd mee te denken op deze onderwerpen en om de complete informatiebehoefte te toetsen op samenhang vanuit hun kennis en ervaring.

[1] VNG, *Convenant Stevige lokale teams*, maart 2026
[2] Onder andere het CBS, de Ondersteuningslijn Stevige Lokale Teams, Movisie, het NJi, Associatie Wijkteams, Samenwerkende beroepsverenigingen Jeugd (SJB), Sociaal Werk Nederland en meer.

Onze focus ligt in dit advies vooral op outcome-indicatoren rond de ervaringen van inwoners met de teams, het collectief werken en de mate waarin uitvoerende professionals zich goed toegerust voelen voor hun opdracht. Daarnaast geven we ter overweging een aantal suggesties mee voor indicatoren voor de andere onderdelen.

Uitgangspunten bij dit advies

Ons streven is met dit advies richting te geven voor het verder ontwikkelen van (outcome-) indicatoren en wijze waarop deze op te halen.
Wij hanteren als onderzoekers de volgende uitgangspunten:

- de monitor dient op stelselniveau idealiter voor het kunnen volgen van landelijke ontwikkelingen in de tijd, als aanzet tot periodieke duiding met betrokkenen.
- Het willen en kunnen volgen van informatie die er toe doet, betekent niet dat alle actoren dezelfde verantwoordelijkheden hebben. Verantwoordelijkheden en (het creëren van) randvoorwaarden zodat Stevige Lokale Teams (SLT's) binnen de bredere context hun werk goed kunnen doen, liggen bij verschillende partijen.
- De monitor dient om samen te leren en is niet bedoeld om te controleren of 'af te rekenen'.
- Gewaakt dient te worden voor extra (registratie)last. Wij sluiten zoveel mogelijk aan bij al bestaande bronnen en uitvragen.
- Het is goed om te starten met het bij elkaar brengen van de verschillende indicatoren uit diverse bronnen, en vervolgens met elkaar periodiek te duiden en reflecteren, en waar nodig ook indicatoren aanpassen. Perspectieven die hier minimaal betrokken bij dienen te worden zijn, naast het Rijk en de VNG ook vertegenwoordigers van de beroepsverenigingen zoals de BPSW en (andere) leden van de Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd (SBJ), vertegenwoordigers en leden van de sociaalwijkteamorganisaties (bijvoorbeeld de Associatie Wijkteams en Sociaal Werk Nederland).

We hopen hiermee een stapje verder te helpen in het proces van de inrichting van SLT's, het op stelselniveau volgen hiervan, en vooral het samen leren hiervan.
Deze uitgangspunten komen voort uit het besef dat monitoring geen doel op zich is, maar moet bijdragen aan het verkrijgen van inzicht in de werking en resultaten van Stevige Lokale Teams. Daarbij is het van belang om niet alleen te kijken naar wat SLT's bereiken, maar ook naar de omstandigheden en randvoorwaarden die daarop van invloed zijn. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt immers niet uitsluitend bij de teams zelf, maar bij verschillende partijen binnen het stelsel.
Door gebruik te maken van bestaande informatiebronnen en de uitkomsten periodiek gezamenlijk te duiden, ontstaat een gedeeld beeld van ontwikkelingen, knelpunten en mogelijke verbeteringen. Dit maakt het mogelijk om gericht te leren en waar nodig beleid, uitvoering of randvoorwaarden bij te stellen, zonder onnodige administratieve lasten te creëren.
Het uiteindelijke doel is daarmee niet om zoveel mogelijk te meten, maar om de juiste informatie beschikbaar te hebben om gezamenlijk te kunnen beoordelen of de ontwikkeling van SLT's bijdraagt aan de beoogde doelen[3] en wat nodig is om die bijdrage verder te versterken.

[3] De SLT's worden geacht bij te dragen aan veel verschillende beleidsdoelen. Denk aan beleidsintenties als 'normaliseren' of het 'versterken van het gewone leven', aandacht voor heel het huishouden en de context waarin het huishouden opereert, collectief werken waar passend en mogelijk, hulp en ondersteuning toegankelijk houden voor diegenen die dit het hardst nodig hebben, enzovoorts.

Samenvatting van dit advies

De grootste informatiebehoefte van de opdrachtgevers ligt op het vlak hoe 'outcome' te volgen op landelijk stelselniveau van de beweging naar en effecten van Stevige Lokale Teams.

'Outcome' is in het sociaal domein vaak lastig te volgen. Dit komt onder andere doordat simpele causale relaties ontbreken en tal van interveniërende factoren spelen. De SLT's werken verder in een veranderende context, waar niet alleen zij, maar ook gemeenten of ministeries beperkt grip op hebben. Denk aan de gevolgen van vergaande digitalisering, individualisering, (gevolgen van) klimaatverandering, etc.
Daarnaast kan je met elkaar discussiëren over wat 'outcome' is van een brede ontwikkeling naar SLT's, waar heel veel beleidsverwachtingen aan gekoppeld zijn. Is 'outcome' vooral wat de SLT's voor inwoners betekenen? Of is outcome bijvoorbeeld ook de mate waarin de beweging naar SLT's het stelsel van ondersteuning in het sociaal domein 'houdbaar' helpen houden?
Tot slot hangt heel veel van de mate waarin de SLT's in het algemeen en de uitvoerende professionals in het bijzonder in staat worden gesteld en toegerust worden om hun werk goed te kunnen doen.

Wij adviseren daarom om naast het volgen van outcome voor inwoners en uitvoerende professionals in de landelijke monitor te volgen in hoeverre er aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan.

Ervaringen van inwoners als outcome

Gezien de omvang van de landelijke beweging naar Stevige Lokale Teams toe, het feit dat deze teams zelf hulp bieden steeds meer uitgaande van 0-100, en de verwachtingen die aan de SLT's gekoppeld zijn, is het in onze optiek belangrijk dat landelijk de ervaringen van inwoners gevolgd worden op een (uniformere) manier dat recht doet aan de beweging. Dit vraagt om een beknopte en uniforme set vragen voor inwoners. Een set die ingaat op dingen die voor inwoners belangrijk zijn en tegelijkertijd passen bij de visie op hoe SLT's advies en ondersteuning bieden. (Tevredenheid is bijvoorbeeld niet de belangrijkste of enige waarde die er toe doet in deze context). Ook dienen de vragen algemeen genoeg te zijn dat zij passen bij de ervaringen met / ondersteuning door elk Stevig Lokaal Team in Nederland. Wij doen een voorstel voor deze vragen in Hoofdstuk 1.
Deze set zou als basis kunnen dienen, met ruimte voor lokale en organisatie-specifieke informatiebehoefte die lokale teams hebben om te leren van de ervaringen van inwoners.
Het betreft hier een duidelijke informatielacune op landelijk niveau. Er is op moment van schrijven geen landelijk inzicht in deze outcome, en er bestaan (nog) geen gedragen vragensets hiervoor.

Ervaringen van uitvoerende professionals als outcome

Daarnaast is het cruciaal dat de ervaringen van uitvoerende professionals gevolgd wordt. In hoeverre voelen zij zich toegerust voor hun opdracht? In hoeverre lukt het hen om goede

ondersteuning in te praktijk te brengen volgens de 13 kenmerken[4] van Stevige Lokale Teams en de beleidsintenties[5] hier achter?
Lokale teams vragen de ervaringen en tevredenheid van hun professionals op verschillende manieren en met verschillende frequenties uit. Een uitvraag met deze focus, rechtstreeks gericht op uitvoerende professionals is een informatielacune. Wij doen een voorstel voor vragen aan professionals in hoofdstuk 2. Ook hier betreft het een voorstel ter aanvulling op en niet ter vervanging van de informatiebehoefte die organisaties hebben over hun medewerkers.

Opdracht en opgaven waarbinnen deze past

Daarnaast is er veel relevante informatie over met name de opdrachten die gemeenten geven aan hun SLT's (los van het organisatiemodel dat gekozen is). Het is interessant om te volgen:

- De mate waarin de maatschappelijke opgaven in de gemeenten helder zijn,
- de mate waarin ze uitgelijnd zijn intern (met andere gemeentelijke beleidsdomeinen),
- de mate waarin de opgaven en de bijdrage die verschillende partners in gemeenten (waaronder het SLT) zijn geconcretiseerd.
- De mate waarin gemeentelijke en regionale inkoop- en contracteringsbeleid de geformuleerde maatschappelijke opgaven en de beoogde werkwijze van Stevige Lokale Teams faciliteert en stimuleert.

Deze informatie ophalen kan grotendeels door bestaande en/of licht aangepaste uitvragen aan gemeenten en/of SLT-organisaties. De Landelijke Peiling sociale (wijk)teams van Movisie die op moment van schrijven doorontwikkeld wordt, is hier een goed voorbeeld van. Dit werken wij uit in hoofdstuk 3.

Samenhang met andere lopende trajecten en vervolg

Dit advies vindt niet plaats in een vacuüm, maar in een context die continu in beweging is en waar tal van andere trajecten lopen waar het gaat om informatieverzameling rond Stevige Lokale Teams, de Hervormingsagenda Jeugd, Passend beschikken, uitwerken van acties uit het Convenant Stevige Lokale Teams en meer. Hoewel bepaalde onderwerpen belangrijk zijn en in het kader van de beweging van SLT's nuttig zijn om te volgen, verwijzen wij in dit advies er slechts kort naar. Denk aan financiële ontwikkelingen over de jaren heen op basis van IV3-taakveldden, of het traject inrichten 'beleidsinformatie lokale teams' in samenwerking met het CBS.

Alle voorgestelde indicatoren voor het volgen van (outcome van) de beweging naar Stevige Lokale Teams, vragen om verdere uitwerking met belanghebbenden. Denk aan Movisie waar het raakt aan hun peilingen, aan de AW en SBJ waar het gaat om vragen voor professionals, enzovoorts. Vooral over *hoe* deze voorgestelde (nieuwe) uitvragen praktisch vorm te geven qua uitvoering waar het de informatielacunes betreft.

[4] De lokale teams zijn dichtbij, ze… 1) werken vanuit een eenvoudig(er) systeem, met de inwoner als uitgangspunt; 2) zijn laagdrempelig: dichtbij, vindbaar, zichtbaar, toegankelijk benaderbaar voor inwoners; 3) werken aan een sterke relatie met de sociale en pedagogische basis; 4) vertalen vragen naar achterliggende patronen en brengen zo systeemknelpunten aan het licht; Werken integraal, ze… 5) kijken met een brede blik en maken een brede analyse; 6) hebben professionals met de 'juiste' houding, vaardigheden en (inhoudelijke) kennis; 7) bieden waar mogelijk zelf (basis)hulp en zijn zo lang als nodig vertrouwd aanspreekpunt; 8) werken vanuit heldere organisatieafspraken die de brede samenhangende hulp ondersteunen; 9) streven naar soepelere overgangen in de levensloop; 10) hebben voldoende (extra) inzet, aandacht en expertise voor inwoners met levenslange en/of levensbrede beperkingen. Met mandaat, ze… 11) hebben mandaat over gemeentelijke beleidsterreinen heen; 12) hebben oog voor en kennis van (on)veiligheid, betrekken anderen en blijven zelf betrokken; 13) gaan bewust om met wat passend is en wat nodig is, ook gezien de schaarste aan mensen en middelen.
[5] Denk aan beleidsintenties als 'normaliseren' of het 'versterken van het gewone leven', aandacht voor heel het huishouden en de context waarin het huishouden opereert, collectief werken waar passend en mogelijk, hulp en ondersteuning toegankelijk houden voor diegenen die dit het hardst nodig hebben, enzovoorts.

1 Outcome: Ervaringen inwoners

Ervaringen inwoners die relevant zijn voor alle SLT's

De monitor vraagt in onze optiek om een basale vorm van laagdrempelige kwantitatieve uitvraag over ervaringen met het advies en/of de hulp. De vragen moeten van toepassing (kunnen) zijn op (basis)hulp vanuit een SLT voor *alle* soorten inwoners met *alle* soorten hulpvragen. Dit beeld is in de toekomst eventueel aan te vullen met analyses op kwalitatieve informatie die wordt verzameld op verschillende manieren. Dit vraagt samen optrekken met bijvoorbeeld de Associatie Wijkteams in hun doorontwikkeling van 'Het Vertelpunt'[6].

De standaardvragen die uiteindelijk gekozen worden, zijn eventueel als verplichting op te nemen in onderzoek. Als organisaties meer vragen willen toevoegen, dan is hier ruimte voor doordat de basisset beknopt is.
We stellen voor om rond de 10 van de volgende vragen te kiezen.

Tabel 2 Voorstellen vragen voor inwoners

Vraag	Antwoordopties	Toelichting (waarom deze vraag)
a) Ik kon snel in gesprek met iemand over mijn vraag	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Hulp kan niet laagdrempelig toegankelijk zijn voor mensen als ze heel lang moeten wachten op contact (en hulp). Dit sluit aan bij meerdere uitgangspunten onder de eerste waarde van het Richtinggevend kader: 'Lokale teams zijn dichtbij'.
b) Er is goed geluisterd naar mijn (hulp)vragen	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Zonder goed luisteren is de inwoner als uitgangspunt nemen onmogelijk. Dit sluit aan bij meerdere uitgangspunten onder de eerste waarde van het Richtinggevend kader: 'Lokale teams zijn dichtbij'.
c) Ik voelde mij serieus genomen	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Als de inwoner zich niet serieus genomen voelt, dan zal het voorstel van de professional (wat het ook is) niet goed landen. Zeker in het 'normaliseren' is de lijn dun tussen mensen geruststellen en mensen bagatelliseren.
d) Er is goed met mij meegedacht	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Inwoner als uitgangspunt, niet 'kant en klare oplossingen' of 'zorgproducten' bieden, maar juist actief meedenken.
e) Er is gevraagd naar *mijn* ideeën en oplossingen	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Steun, hulp en/of adviezen die aanslaan, maak je samen.

[6] Op moment van schrijven richt deze zich nog op de ervaringen van bestuurders en professionals van lokale teamorganisaties. De wens is deze in de toekomst te kunnen gebruiken voor ervaringen van inwoners.

f) Beslissingen over de hulp werden samen met mij genomen	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	'Samen beslissen over wat passend is' is een uitgangspunt.
g) De voorgestelde adviezen[7] en/of hulp sluiten goed aan bij mijn vraag	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Als de inwoner niet ervaart dat de 'oplossing' aansluit bij de vraag, dan zal de inwoner er minder voor open staan.
h) De medewerkers betrokken de mensen die ik graag betrokken wilde hebben goed bij de hulp	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	De professional is een passant. Het betrekken van mensen die van betekenis zijn voor de inwoner is cruciaal voor het vormgeven van duurzame relationele oplossingen.
i) De adviezen helpen / de hulp helpt mij in het dagelijks leven	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Wat de 'hulp' ook is, als het iemand helpt in het dagelijks leven, is dat de kern. Het dagelijks leven is waar de 'problemen' spelen, en het is daar waar ze dragelijker moeten worden.
j) Ik ervaar meer rust door de adviezen / de hulp	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Veel problemen zullen niet 100% op te lossen zijn. Belangrijke eerste stap is het helpen creëren van rust.
k) Door de adviezen / de hulp kan ik (beter) omgaan met wat moeilijk is.	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Veel problemen zullen niet 100% op te lossen zijn. De inwoner (en/of diens naasten) helpen er op een andere manier mee om te gaan is belangrijke winst.
l) Ik voel mij door de hulp / de medewerker(s) gezien, gehoord en gesteund.	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Onderdeel van een van de waarden die de AW graag bij inwoners wil bereiken.[8]
m) De hulp maakt voor mij een echt verschil	5-puntschaal (helemaal) mee eens – (helemaal) mee oneens. Met visuele ondersteuning (bijv. smileys).	Belangrijk is dat de hulp een verschil maakt in het leven van mensen.

Samenhang met de drie waarden en 13 uitgangspunten van het Richtinggevend kader
De bovenstaande vragen zijn als volgt te koppelen aan de drie waarden van stevige lokale teams (dichtbij, integraal, met mandaat) en de bijbehorende 13 uitgangspunten.

Zijn dichtbij, ze…
1) werken vanuit een eenvoudig(er) systeem, met de inwoner als uitgangspunt;
2) zijn laagdrempelig: dichtbij, vindbaar, zichtbaar, toegankelijk benaderbaar voor inwoners;
3) werken aan een sterke relatie met de sociale en pedagogische basis;
4) vertalen vragen naar achterliggende patronen en brengen zo systeemknelpunten aan het licht;

[7] Door te spreken van adviezen en/of hulp vang je ook tips en adviezen op richting bijvoorbeeld andere activiteiten die niet hulp zijn vanuit het SLT zelf. Nadeel is dat de zinnen moeilijker leesbaar zijn.
[8] Intern document 'Impact realiseren voor samenleving en inwoners'

Met name vragen a t/m h.

Werken integraal, ze…
5) kijken met een brede blik en maken een brede analyse;
6) hebben professionals met de ‘juiste’ houding, vaardigheden en (inhoudelijke) kennis;
7) bieden waar mogelijk zelf (basis)hulp en zijn zo lang als nodig vertrouwd aanspreekpunt;
8) werken vanuit heldere organisatieafspraken die de brede samenhangende hulp ondersteunen;
9) streven naar soepelere overgangen in de levensloop;
10) hebben voldoende (extra) inzet, aandacht en expertise voor inwoners met levenslange en/of levensbrede beperkingen.

Met name vragen b t/m m.

Met mandaat, ze…
11) hebben mandaat over gemeentelijke beleidsterreinen heen;
12) hebben oog voor en kennis van (on)veiligheid, betrekken anderen en blijven zelf betrokken;
13) gaan bewust om met wat passend is en wat nodig is, ook gezien de schaarste aan mensen en middelen.

Deze uitgangspunten komen minder expliciet terug in bovenstaande vragen. Hoewel het goed vorm geven van uitgangspunt 11 en 12 bijdraagt aan vragen g t/m m.

Vragen voor laagdrempelig groepsbericht aanbod

Sommige Stevige Lokale Teams ontwikkelen eigen (preventief) collectief / groepsgericht aanbod. Het is raadzaam om de vraag naar ervaringen hiermee laagdrempelig te houden, passend bij de aard van het aanbod. Vragen als onderstaande zijn hiervoor te gebruiken.

Tabel 3 Voorstellen voor (preventief) groepsgericht aanbod

Vragen voor mensen die (preventieve) collectieve / groepsgerichte[9] hulp of steun hebben ontvangen		
Ik ben tevreden over het aanbod / de hulp / de activiteit die ik heb gekregen.		Basisvraag naar tevredenheid.
Het aanbod / de hulp / de activiteit heeft mij geholpen		Basisvraag in hoeverre inwoner voelt dat het hielp.
Het aanbod / de hulp / de activiteit paste bij wat ik nodig had		In hoeverre sluit aanbod aan bij ervaren behoefte
Ik voelde me op mijn gemak om vragen te stellen.		Belangrijk element van groepsdynamiek. De beoogde meerwaarde van collectieve interventies is ook het leren van elkaar.[10]
Er werd naar mij geluisterd		Basisvraag naar in hoeverre inwoners zich gehoord voelen
Ik heb dingen geleerd van andere deelnemers		Hebben deelnemers iets aan elkaar (een beoogde meerwaarde van collectieve interventies).[8]

[9] Het is zoeken naar een voor de inwoner duidelijke en herkenbare maar generieke term hiervoor die kan passen bij verschillende vormen van hulp (groepsgericht t/m meerdere inwoners die aan elkaar gekoppeld worden door een professional). Bewust gekozen voor een klein aantal vragen, zodat je die laagdrempelig kan uitvragen bijvoorbeeld via een A4'tje, een QR-code, et cetera. Het is hiermee ook uit te vragen onder mensen van wie je niet alle contactgegevens hebt geregistreerd.

[10] Zwaanswijk & Wolbert, *Collectief werken in Utrecht, Kennisinventarisatie en monitoring* (2025).

Aandachtspunten en adviezen voor het vervolg

- Een lage respons is een knelpunt bij het verzamelen van ervaringen van inwoners. Er zijn verschillende dingen die kunnen helpen, zonder dat deze het probleem van lage respons geheel oplossen:
  - Bed de uitvraag in het reguliere werkproces in. Zorg hiermee dat er continu data worden verzameld, kort op bijvoorbeeld de afronding van hulp. Dit werkt beter dan jaarlijks of tweejaarlijks een algemene uitvraag doen.
  - In het exitgesprek met de professional, dat de professional de inwoner een QR-code laat scannen, en dat de inwoner de vragenlijst in kan vullen (zonder dat de professional de antwoorden ziet).
- Het duurt tijd om op niveau van gemeente / lokaalteamorganisatie genoeg data op te bouwen om iets zinnigs te kunnen zeggen. Waak op lokaal niveau voor afspraken waarin te frequent moet worden gerapporteerd hierover naar bijvoorbeeld de eigen gemeente. Op stelselniveau bouwt de hoeveelheid data zich wel snel op. Hiermee kan je op hoofdlijnen een indruk krijgen van de ervaringen van inwoners en de bewegingen daarbinnen over de jaren heen.
- Dit vraagt een impuls richting gemeenten waar wellicht de plicht vanuit de Wmo 2015 en Jeugdwet om cliëntervaringen uit te vragen en aan te leveren bij VWS voor benut kan worden. Gebruikmakend van een nieuwe set die past bij de beweging naar SLT's, en gericht op het landelijk én lokaal leren van ervaringen van inwoners.

2 Outcome: Ervaringen van professionals

De ervaringen van professionals spelen in onze optiek een sleutelrol in het volgen van de ontwikkelingen naar Stevige Lokale Teams. De ontwikkeling vraagt veel van hen en biedt daarnaast ook kansen waar het gaat om autonoom kunnen werken.

Varianten op de volgende stellingen kunnen worden voorgelegd voor een beeld in hoeverre professionals ervaren te kunnen doen wat nodig is, en gezinsgericht te werken.

- De ruimte die ik heb om
  - mijn eigen professionele afwegingen te maken, ervaar ik...
  - te doen wat nodig is voor huishoudens, ervaar ik...
  - te investeren in de relatie met huishoudens, ervaar ik...
  - in contact met huishoudens oog te hebben voor de context van het gezin, ervaar ik...
  - in contact met huishoudens oog te hebben voor generationele invloeden, ervaar ik...
  - daadwerkelijk gezinsgericht te werken, ervaar ik...

  - kennis van specialistische professionals makkelijk en laagdrempelig te consulteren ervaar ik...

[Antwoordopties: Niet of nauwelijks – enigszins – zeer]

Aanvullende mogelijke vragen over collectief werken, integraal werken met andere professionals en gelijkwaardig samenwerken met inwoners:

- Ik voel mij goed toegerust om collectief of groepsgericht te werken.
- Het lukt mij goed om het netwerk van de inwoner te betrekken bij de hulp of ondersteuning.
- Het lukt mij goed om op een gelijkwaardige manier de samenwerking met het huishouden / de inwoner en de informele steun eromheen vorm te geven.
- Het lukt mij om integraal samen te werken met collega's (van andere organisaties) binnen het lokaal team, voor de hulpvraag van huishoudens.

[Antwoordopties: Niet of nauwelijks – enigszins – zeer]

Varianten op de volgende stellingen kunnen worden voorgelegd voor een beeld in hoeverre professionals ervaren te kunnen werken aan het **versterken van het 'gewone leven'** / 'normaliseren'.

- In de ondersteuning van huishoudens bespreek ik met hen in hoeverre de ondersteuning hen iets oplevert.
- In het werken met huishoudens sta ik samen met hen stil bij de vraag of de situatie of oplossing van de vraag 'goed genoeg' is.
- In de fase van vraagverheldering spreek ik met huishoudens uitgebreid over de mogelijke alledaagsheid van hun vraag, zorg of probleem.
- Ik overweeg in een ondersteuningstraject de mate waarin een vorm van collectieve ondersteuning passend is.
- Het is voor mij bij de meeste ondersteuningsvragen duidelijk in hoeverre individuele, collectieve of informele ondersteuning passend is.
- In gevallen waarin de zorgen, vragen of problemen van gezinnen binnen de normale ontwikkeling vallen, lukt het mij heel goed om hierover met hen het gesprek te voeren.

- In gevallen waarin ik vind dat de zorgen, vragen of problemen van huishoudens niet om formele hulp of ondersteuning vragen, lukt het mij heel goed om hen ervan te overtuigen dat ondersteuning/hulp niet nodig is.

[Antwoordopties: Niet of nauwelijks – enigszins – zeer]

Tot slot zijn er eventueel diverse vragen uit de driejaarlijkse 'Grote raadpleging van sociaal werk' te benutten. Deze geven vooral zicht op ervaren autonomie en mate waarin professionals in het algemeen toegerust voelen. Deze vragen zijn minder geënt op de specifieke verwachtingen ten aanzien van professionals van SLT's en hiermee minder bruikbaar. Voordeel van deze vragen is dat ze al gesteld worden aan een brede groep sociaal werkers (om de drie jaar).

- Ik wil in mijn werk zelf beslissen over wat er nodig is voor cliënten en inwoners;
- Ik krijg ruimte om in mijn werk om zelf beslissingen te nemen die nodig zijn;
- Ik voel mij bekwaam om in mijn werk te beslissen wat nodig is;
- Ik voel vertrouwen vanuit mijn organisatie om zelf te beslissen wat nodig is;
- Ik vind steun bij mijn collega's als wij samen iets willen beïnvloeden of veranderen.

Samenhang met de drie waarden en 13 uitgangspunten van het Richtinggevend kader

Bovenstaande vragen voor professionals raken vooral aan de waarden 'Integraal' en 'Met mandaat'. Maar ook uitgangspunt 3 van de waarde 'Dichtbij' (een sterke relatie met de sociale en pedagogische basis).

Adviezen voor het vervolg

Samen met organisaties als bijvoorbeeld (leden van de) Associatie Wijkteams, de Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd (SBJ), en Sociaal Werk Nederland dient gekeken te worden hoe (een selectie van) deze vragen ingepast zou kunnen worden in onderzoeken onder medewerkers. Deze vragen zijn eventueel in te passen in al lopende medewerkers-ervaringsonderzoeken, of zouden ook separaat uitgevraagd kunnen worden. Beide varianten hebben voor- en nadelen.

3 Opdracht aan en opgaven voor SLT's (input / randvoorwaarden)

Heel veel hangt af van de mate waarin de SLT's in het algemeen en de uitvoerende professionals in het bijzonder in staat worden gesteld en toegerust worden om hun werk goed te kunnen doen. Dit hangt samen met de aard van de opdracht die de SLT's krijgen. Het hangt samen met de mate waarin deze opdracht past binnen de opgaven die gemeenten (samen met partners) definiëren, de mate waarin de opgaven geconcretiseerd worden richting SLT's en andere organisaties, en in hoeverre inkoop- en contracteringsbeleid dit stimuleert.

Opdracht

Bij de opdrachten aan SLT's gaat het erom dat:

- de opdrachtformulering breed is en volgens de uitgangspunten van het richtinggevend kader.
- De SLT's hebben diverse taken en rollen, waaronder zelf basishulp bieden, het organiseren van / beschikken over professionals met diverse expertises (waaronder groepsgericht werken, veiligheid, etc.).[11]
- De opdracht bevat ook het actief leren kennen van andere organisaties in de buurten / gebieden waar zij werken.

Opgaven en orkestrerende rol van de gemeente daarbij

Stevige Lokale Teams kunnen niet in hun eentje de veranderingen teweegbrengen die nodig zijn. Bijna randvoorwaardelijk voor goed hun taken kunnen uitvoeren is dat de gemeente(n) waar de teams werken duidelijke maatschappelijke opgaven formuleren, en deze concretiseren / doorvertalen naar wat dit betekent voor en vraagt van verschillende partners zoals onderwijs, de veiligheidsketen, Werk & Inkomen, welzijn, enzovoorts.

Veel van bovenstaande punten worden al uitgevraagd in de 'Sociale (wijk)teams peiling', uitgevoerd door Movisie. Waar bepaalde punten niet al daar terugkomen, kunnen zij eventueel worden toegevoegd. Op moment van schrijven wordt de peiling doorontwikkeld, vanuit een behoefte om frequenter (wellicht themagewijs) de peiling uit te voeren, waarbij resultaten sneller terug te koppelen zijn naar respondenten. Aandachtspunt is hierbij dat de peiling op moment van schrijven wordt uitgezet onder en ingevuld door gemeenten. Voor veel van de vragen is dit overigens goed passend (gezien de opdrachtgevende rol), maar niet bij alles. Soms zijn SLT's ook onderdeel van de gemeente. Wij raden aan te overwegen in hoeverre een versie van de uitvraag (ook) naar Lokale teams organisaties uitgezet kan worden.

Een belangrijk onderdeel van de orkestrerende rol van gemeenten is de wijze waarop zij hun inkoop- en contracteringsbeleid vormgeven. De keuzes die gemeenten maken bij het inkopen van ondersteuning en zorg, en de afspraken die zij hierover met aanbieders maken, beïnvloeden de mogelijkheden van Stevige Lokale Teams om hun taken goed uit te voeren. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de beschikbaarheid van passende ondersteuning en expertises, de samenwerking tussen aanbieders en lokale teams en de ruimte of mandaat voor professionals om integraal en domeinoverstijgend te werken. Het is daarom belangrijk dat gemeentelijke (en regionale) inkoop de geformuleerde maatschappelijke opgaven en de beoogde werkwijze van Stevige Lokale Teams faciliteert en stimuleert. Hiermee samenhangend, en ook belangrijk, is de wijze waarop gemeenten en SLT-organisaties hun opdrachtgever- en opdrachtnemerrelatie vormgeven.

[11] De '*Handreiking De juiste professional op de juiste plek in het lokale team'* van Samenwerkende beroepsverenigingen Jeugd (2021) geeft hier in het hoofdstuk 'Vakmanschap op de route', met 10 bouwstenen, een goed houvast voor.

Het gaat hierbij om (varianten op) de vragen uit bepaalde hoofdstukken van de 'Sociale (wijk)teams peiling' van Movisie. Het betreft de hoofdstukken 3.3 (Toegang tot…), 4 (Taken en afspraken…), 5 (Samenwerking), en diverse paragrafen binnen hoofdstuk 6, waaronder in ieder geval 6.4 (Huiselijk geweld en kindermishandeling).

Nieuwe onderwerpen die (nog) geen plaats hebben in bestaande uitvragen.
In aanvulling op bovenstaande onderwerpen, raden wij aan nog te overwegen om te volgen in hoeverre:

- **SLT's ook** *langjarige* opdrachten / subsidies krijgen. Deze zijn randvoorwaardelijk om vanuit strategisch partnerschap aan opgaven te werken, en om de andere partijen en domeinen in de gemeente goed te leren kennen.
- Gemeente en lokaal team-organisatie strategisch partnerschap ervaren met elkaar.
- De gemeente het mogelijk maakt om waar passend en nodig langdurige beschikkingen af te geven voor ondersteuningsvragen die niet veranderen. Deze vraagt indien gekozen, voor een doorontwikkeling op basis van de inzichten opgedaan in recent uitgevoerd verdiepend onderzoek.[12] Weeg in het vervolgtraject met elkaar af welke urgentie hieraan gegeven dient te worden in het kader van deze monitoring.
- En tot slot welke ontwikkeling op landelijk niveau de wachttijden voor (basis)hulp vanuit Stevige Lokale Teams maken. Dit is een lastig punt omdat het potentieel veel administratieve last met zich meebrengt en ook een risico met zich meebrengt qua perverse prikkels. Vanuit de waarde 'Dichtbij' en het onderliggend uitgangspunt '*lokale teams zijn laagdrempelig: dichtbij, vindbaar, zichtbaar, toegankelijk benaderbaar voor inwoners'*, en het uitgangspunt '*Zelf (basis)hulp bieden en vertrouwd aanspreekpunt blijven'* is het echter ook een belangrijk punt dat in ieder geval aandacht vraagt in de verdere doorontwikkeling. In bijlage 1 werken wij onze ideeën bij dit advies verder uit.

Bovenstaande randvoorwaardelijke onderwerpen en indicatoren kunnen beschouwd worden als 'input' of 'inspanningen' in het schema met de vier kolommen met bijbehorende informatiebehoefte. (Tabel 1 op pagina 3).
NB: Hoewel veel van de directe randvoorwaarden qua opdracht en organisatie grotendeels bij de gemeenten lijken te liggen, zijn juist ook de randvoorwaarden vanuit andere partners cruciaal (zoals het Convenant stevige lokale teams en de voortgangsrapportage Hervormingsagenda laten zien).

In het volgend hoofdstuk bieden wij een beknopt omschreven overzicht van bovenstaande indicatoren, inclusief hoe deze passen op de oorspronkelijke informatiebehoefte, en in hoeverre deze informatie uit bestaande bronnen is te halen of juist nieuw ontwikkeld moet worden.

[12] Van der Tuin, Ammerlaan, Blankers en Batterink, *Verdiepend onderzoek passend beschikken in de Wmo 2015,* 2026.

4 Beknopt overzicht van mogelijke indicatoren (tabel)

Tabel 4 Beknopt geformuleerde (mogelijke) indicatoren

Informatiebehoefte	Indicator	Vindplaats / bron	(Grotendeels) bestaande vindplaats / nieuw te ontwikkelen
Outcome			
Ervaringen van inwoners met SLT's (Outcome)	a) Ik kon snel in gesprek met iemand over mijn vraag b) Er is goed geluisterd naar mijn (hulp)vragen c) Ik voelde mij serieus genomen d) Er is goed met mij meegedacht e) Er is gevraagd naar mijn ideeën en oplossingen f) Beslissingen over de hulp werden samen met mij genomen g) De voorgestelde adviezen en/of hulp sluiten goed aan bij mijn vraag h) De medewerkers betrokken de mensen die ik graag betrokken wilde hebben goed bij de hulp i) De adviezen helpen / de hulp helpt mij in het dagelijks leven j) Ik ervaar meer rust door de adviezen / de hulp k) Door de adviezen / de hulp kan ik (beter) omgaan met wat moeilijk is. l) Ik voel mij door de hulp / de medewerker(s) gezien, gehoord en gesteund. m) De hulp maakt voor mij een echt verschil	Via ervaringsonderzoeken onder inwoners die hulp hebben ontvangen van een SLT	Nieuw te ontwikkelen
Ervaringen van inwoners met (preventief) groepsgericht aanbod door SLT's (Outcome)	• Ik ben tevreden over het aanbod / de hulp / de activiteit die ik heb gekregen. • Het aanbod / de hulp / de activiteit heeft mij geholpen • Het aanbod / de hulp / de activiteit paste bij wat ik nodig had • Ik voelde me op mijn gemak om vragen te stellen. • Er werd naar mij geluisterd • Ik heb dingen geleerd van andere deelnemers	Laagdrempelige uitvraag, passend bij de aard van het aanbod. Bijv. ter plekke via QR-codes	Nieuw te ontwikkelen

Informatiebehoefte	Indicator	Vindplaats / bron	(Grotendeels) bestaande vindplaats / nieuw te ontwikkelen
Professionals voelen zich goed toegerust voor hun opdracht. (Outcome)	Goed de ruimte ervaren om: • een eigen professionele afwegingen te maken, • te doen wat nodig is voor huishoudens, • te investeren in de relatie met huishoudens, • in contact met gezinnen oog te hebben voor de context van het huishouden, • in contact met gezinnen oog te hebben voor generationele invloeden, • daadwerkelijk gezinsgericht te werken, • kennis van specialistische professionals makkelijk en laagdrempelig te consulteren	Via ervaringsonderzoeken onder professionals. Separaat of toegevoegd aan / verwerkt in bestaande uitvragen van organisaties	Nieuw te ontwikkelen
Professionals voelen zich goed toegerust voor hun opdracht. (Outcome)	• Ik voel mij goed toegerust om collectief of groepsgericht te werken. • Het lukt mij goed om het netwerk van de hulpvrager/inwoner te betrekken bij de hulp of ondersteuning. • Het lukt mij goed om op een gelijkwaardige manier de samenwerking met het huishouden / de inwoner en de informele steun eromheen vorm te geven. • Het lukt mij om integraal samen te werken met collega's (van andere organisaties) binnen het lokaal team, voor de hulpvraag van gezinnen. • In de ondersteuning van huishoudens bespreek ik met hen in hoeverre de ondersteuning hen iets oplevert. • In het werken met huishoudens sta ik samen met hen stil bij de vraag of de situatie of oplossing van de vraag 'goed genoeg' is. • In de fase van vraagverheldering spreek ik met huishoudens uitgebreid over de mogelijke alledaagsheid van hun vraag, zorg of probleem. • Ik overweeg in een ondersteuningstraject de mate waarin een vorm van collectieve ondersteuning passend is. • Het is voor mij bij de meeste ondersteuningsvragen duidelijk in hoeverre individuele, collectieve of informele ondersteuning passend is. • In gevallen waarin de zorgen, vragen of problemen van gezinnen binnen de normale ontwikkeling vallen, lukt het mij heel goed om hierover met hen het gesprek te voeren.	Via ervaringsonderzoeken onder professionals. Separaat of toegevoegd aan / verwerkt in bestaande uitvragen van organisaties	Nieuw te ontwikkelen

Informatiebehoefte	Indicator	Vindplaats / bron	(Grotendeels) bestaande vindplaats / nieuw te ontwikkelen
	• In gevallen waarin ik vind dat de zorgen, vragen of problemen van huishoudens niet om formele hulp of ondersteuning vragen, lukt het mij heel goed om hen ervan te overtuigen dat ondersteuning/hulp niet nodig is.		

Input, inspanningen, Output			
Mate waarin passende opdrachten worden gegeven aan SLT's (Output)	De opdrachtformulering is breed (qua te vervullen taken) en volgens de uitgangspunten van het richtinggevend kader.	Doorontwikkelde 'Sociale(wijk)teams peiling'	Bestaand
	De SLT's hebben diverse taken en rollen, waaronder zelf basishulp bieden, het organiseren van / beschikken over professionals met diverse expertises (waaronder groepsgericht werken, veiligheid, etc.).		
	Bekostiging (opdrachten en/of subsidies) voorzien expliciet in ruimte om (partners in) buurten te leren kennen		
De capaciteit aan mensen die gemeenten inzetten voor de lokale teams (Input / Inspanningen)	Er is voldoende expertise laagdrempelig beschikbaar voor de toegangsfunctie en basishulp.	Doorontwikkelde 'Sociale(wijk)teams peiling'	Bestaand
Werkt het SLT samen met anderen aan eenzelfde opgave? (Output)	Er zijn afspraken gemaakt / een convenant getekend tussen Veiligheidsdomein/-netwerk en de SLT organisaties.	Doorontwikkelde 'Sociale(wijk)teams peiling' / Separate peiling onder SLT-organisaties.	Deels (vraagt lichte aanpassingen)
	Afspraken gemaakt / convenant getekend tussen het onderwijs en SLT		
	Gemeenten en SLT organisaties ervaren dat de gemaakte afspraken (met andere domeinen) worden nagekomen.		
De mate waarin lokale teams de beweging maken naar voorliggend en collectief aanbod (Output)	SLT-organisaties ontwikkelen actief aan collectief aanbod (Inspanningen)	Doorontwikkelde 'Sociale(wijk)teams peiling' / Separate peiling onder SLT-organisaties.	Deels (vraagt lichte aanpassingen)
	SLT-organisaties bieden collectieve hulp aan (Output)		
Noodzakelijke maar niet voldoende randvoorwaarde	Looptijd opdrachten / subsidies zijn langjarig. (Minimaal 4 jaar, meer (6 of 8) is beter).	Doorontwikkelde 'Sociale(wijk)teams peiling' / Separate peiling onder SLT-organisaties.	Deels (vraagt lichte aanpassingen)

Informatiebehoefte	Indicator	Vindplaats / bron	(Grotendeels) bestaande vindplaats / nieuw te ontwikkelen
De opdracht die lokale teams hebben. De positie die lokale teams hebben binnen het zorglandschap	Gemeentelijke domeinen werken vanuit één visie (in ervaring van ambtenaren en SLT-organisaties)	Doorontwikkelde 'Sociale(wijk)teams peiling' / Separate peiling onder SLT-organisaties.	Deels (vraagt lichte aanpassingen)
	Gemeenten en SLT organisaties ervaren dat gemeenten een heldere maatschappelijke opgave hebben waarbinnen het SLT werkt.		
	Gemeenten en SLT organisaties ervaren dat deze integrale opgave doorvertaald is naar de verschillende partners (SLT, onderwijs, veiligheid, welzijn, etc.).		
	SLT-organisaties ervaren strategisch partnerschap met de gemeente. (Samen vanuit een gelijkwaardige rol toewerken aan dezelfde opgave en dezelfde visie uitdragen. Elkaar ook vasthouden in moeilijke tijden)		
Noodzakelijke maar niet voldoende randvoorwaarde	Passende beschikkingen (mogelijkheid om waar passend beschikkingen af te geven voor langere tijd, met name voor inwoners met levenslange & levensbrede beperkingen)	Doorontwikkelde 'Sociale(wijk)teams peiling' / Separate peiling onder SLT-organisaties.	Deels (vraagt lichte aanpassingen)
De uitgaven die gemeenten doen aan de lokale teams (inspanningen) inclusief bredere context qua uitgaven.	Verhouding IV3 Taakvelden: Samenkracht en burgerparticipatie (6.1) Toegang en 1e-lijnsvoorzieningen Wmo (6.21) Toegang en 1e-lijnsvoorzieningen Jeugd (6.22) Toegang en 1e-lijnsvoorzieningen Integraal (6.23) Wmo gebundeld (6.60 t/m 6.714 en 6.811-6.812, 6.91)) Jeugd gebundeld (6.751 t/m 6.763, 6.821, 6.822, 6.92) Pgb Wmo en Jeugd (6.791 en 6.792)[13]	IV3 taakvelden	Bestaand

[13] Wij adviseren pgb apart te volgen, omdat het plausibel is dat inwoners die geen ondersteuning willen vanuit een stevig lokaal team, hier vaker naar zullen willen uitwijken. Tegelijkertijd sturen veel teams en gemeenten op het kritisch bekijken hiervan. In onze optiek belangrijk om landelijk deze ontwikkeling te kunnen volgen.

Informatiebehoefte	Indicator	Vindplaats / bron	(Grotendeels) bestaande vindplaats / nieuw te ontwikkelen
Context helpend in toekomstige duiding			
Context	Verhouding % jongeren in jeugdhulp en % OTS'en	CBS	Bestaand
Context	Mate van: Psychische klachten, voldoende weerbaar, veerkracht, prestatiedruk, sociale steun, mantelzorg, risico op problematisch gebruik van sociale media / gamen	GGD & RIVM gezondheidsmonitors	Bestaand

BIJLAGE 1 Wachttijden volgen verder uitgewerkt

Waarom wachttijden op stelselniveau willen volgen

Vanuit de waarde 'Dichtbij' en het onderliggend uitgangspunt '*lokale teams zijn laagdrempelig: dichtbij, vindbaar, zichtbaar, toegankelijk benaderbaar voor inwoners'*, en het uitgangspunt '*Zelf (basis)hulp bieden en vertrouwd aanspreekpunt blijven'* is het in onze optiek interessant om op stelselniveau te volgen hoe de gemiddelde wachttijden zich ontwikkelen. Dit om verschillende redenen.

Het Richtinggevend Kader stelt onder het uitgangspunt 'Zelf (basis)hulp bieden en vertrouwd aanspreekpunt blijven' dat: '*Er aanwijzingen [zijn] dat het snel zelf bieden van hulp door teams, zonder te hoeven wachten op een indicatie, voordelen heeft voor de inwoner en wellicht ook voor de houdbaarheid van het lokaal stelsel'*.[14]

Gemeenten (formeel het College van B&W of een gemandateerde organisatie) moeten hulpvragen actief verkennen en onderzoeken of en zo ja, welke hulp passend is. Zeker gezien de beweging waar de gemandateerde toegangsfunctie vaker bij Stevige Lokale Teams wordt belegd, en waarbij lokale teams steeds meer zelf hulp en ondersteuning verlenen (en er als het goed is een verschuiving komt van aanvullende hulp naar basishulp), is het in onze optiek van belang dit op stelselniveau te volgen.

NB: Het is belangrijk om blijvend alert te zijn op mogelijke perverse prikkels.
Een belangrijk uitgangspunt van het Richtinggevend Kader is dat passende hulp beschikbaar is voor wie het echt nodig heeft.[15] Het zo kort mogelijk maken van gemiddelde wachttijden, doordat je bijvoorbeeld snel niet passende maar wel beschikbare hulp inzet, is natuurlijk niet de bedoeling. Zo ook niet het snel inzetten van hulp die wellicht niet nodig of passend is, maar wel vanuit inwoners wordt gevraagd. Dit druist in tegen andere beleidsintenties achter de Stevige Lokale Teams.
Ook weten we uit de praktijk dat het soms voorkomt dat inwoners op de wachtlijst niet in willen gaan op beschikbaar en door de professionals als passend ingeschat collectief aanbod. Zij kiezen ervoor om langer op de wachtlijst te blijven staan voor individuele (specialistische) hulp. Dergelijke praktijken dienen allemaal meegenomen te worden bij het volgen en duiden van de ontwikkelingen qua wachttijden.

Het is dus een complex vraagstuk. Tegelijkertijd is de toegankelijkheid van een gesprek om de hulpvraag te verkennen cruciaal en raden wij aan dit onderwerp verder te verkennen. Uit de praktijk weten we ook dat als SLT-organisaties en gemeenten zicht hebben op de wachtlijsten, omdat die op één plek worden bijgehouden, dit ook kan helpen het gesprek te voeren met elkaar over bijvoorbeeld de aard van de hulpvragen van inwoners op de wachtlijst, en wat dit dus vraagt naast inzet van het lokaal team zelf. (Wat vraagt dit van het onderwijs? Wat vraagt het qua wonen? Wat vraagt het qua werk & inkomen en/of armoedebeleid, enzovoorts).
Wetende dat ondersteuning schaars is, vraagt het aan gemeenten en hun SLT's om te durven kiezen voor welke inwoners zij er 'het meest' willen zijn. En het vraagt dat de diverse actoren binnen de gemeente (beleid, bestuur, raad) ook de gevolgen accepteren van deze keuzes.

[14] Hierbij verwijzend naar: Sondeijker et al. (2021) *Eigenwijs Transformeren*. Verwey-Jonker Instituut.
[15] Zie ook het Richtinggevend Kader, uitgangspunt 13 die stelt dat de prioriteit uitgaat naar de mensen die (de verwijzing naar) tijdige en passende ondersteuning echt nodig hebben.

Hoe wachttijden op stelselniveau volgen

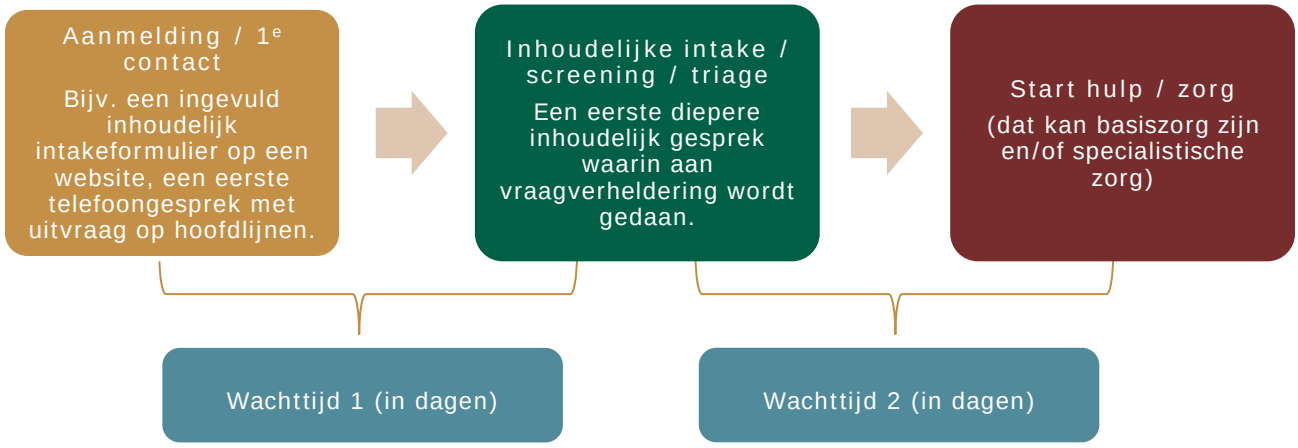
Wachttijden en momenten die er in werkprocessen toe doen, worden verschillend geregistreerd. Dit is bekend en maakt dit vraagstuk ook technisch gezien uitdagend, maar niet onmogelijk.

Wij doen hier suggesties voor momenten zie zowel voor wachtende inwoners, als voor professionals (qua proces en registratie) herkenbaar zijn. Wij zoeken hierbij naar momenten die een vergelijkbare betekenis hebben. Dat deze inhoudelijk vergelijkbare momenten bestaan, wordt ook bevestigd door Van Dam Datapartners[16] die schrijft *'De verschillen [in registraties] blijken vooral voort te komen uit lokale werkprocessen en organisatorische keuzes, en niet uit een verschillende inhoudelijke uitvoering van ondersteuning'.*

Wij stellen dus niet voor dat gemeenten en organisaties hun eigen registraties (onnodig) omgooien, maar eerder dat gekeken wordt welke bestaande registratiemomenten het beste passen bij de drie onderstaande betekenisvolle momenten.

Op moment van schrijven wordt een onderzoek afgerond door &vandeLaar naar een landelijke standaard voor wachttijdregistratie in de specialistische jeugdhulp. In het vervolg is het goed hier inzichten daaruit mee te nemen waar deze bruikbaar zijn voor de praktijk van SLT's die immers een veel bredere scope kennen.[17]

Figuur 1 Schematisch overzicht van drie betekenisvolle momenten voor wachtenden

De wachttijd in dagen kan op verschillende manieren worden aangeleverd. Bijvoorbeeld voor 'wachttijd 1': Gemiddelde retrospectieve wachttijd van alle inwoners die in het laatste hele kwartaal waarover wordt gerapporteerd, zijn ingestroomd. Te meten door aantal dagen te tellen tussen: aanmelddatum bij toegang – 1e triagegesprek bij toegang voor uitvragen ondersteuningsvraag en te bepalen welke steun nodig en passend is.
En voor 'wachttijd 2': Gemiddelde retrospectieve wachttijd van alle inwoners die in het laatste hele kwartaal waarover gerapporteerd wordt, zijn ingestroomd in hulp vanaf aanmelddatum. In het verdere traject inrichting beleidsinformatie lokale teams met CBS kan dit ook verder verkend worden welke mogelijkheden dat biedt.

[16] Paerels & Hoogerduijn Strating, *Verkenning landelijke monitoring lokale teams sociaal domein*, 2026.
[17] Mocht het noodzakelijk blijken, kan er gekozen worden voor separaat bijhouden wachttijden tot start basishulp, en wachttijden tot start specialistische jeugdhulp. De nut en noodzaak hiervan zal ook afhangen van de mate waarin SLT's zelf ook specialistische (jeugd)hulp aanbieden.

BIJLAGE 2 Thema's die wij in dit advies niet (expliciet) meenemen

In het voortraject zijn diverse informatiebehoeften geformuleerd door betrokkenen bij VWS en de VNG. Zie onderstaande uitgebreidere versie van tabel 1.

Tabel 5 Oorspronkelijke informatiebehoefte (uitgebreid)

Input	Inspanningen	Output	Outcome
• De uitgaven die gemeenten doen aan de lokale teams • De capaciteit aan mensen die gemeenten inzetten voor de lokale teams	• De mate van naleving van de afspraken uit het convenant Stevige Lokale Teams	• De opdracht die lokale teams hebben • De positie die lokale teams hebben binnen het zorglandschap • De inwoners die lokale teams ondersteunen • De mate waarin lokale teams de beweging maken naar voorliggend en collectief aanbod	• De doelmatigheid waarmee lokale teams inwoners ondersteunen • De tevredenheid van inwoners met de ondersteuning door het lokale team • Nader te bepalen: indicator rond informele steun, effectieve preventie, samenwerking partners pedagogische basis, versterking context gezin.

De informatiebehoefte rond 'informele steun', 'effectieve preventie', 'samenwerking partners sociale / pedagogische basis', 'versterking context gezin' nemen wij niet expliciet mee in ons advies. Soms wel impliciet. Wij lichten dit hieronder toe.

- Informele steun (impliciet meegenomen in advies)
  Dit dekken wij met ons voorstel voor volgen van landelijke gegevens over de mate waarin inwoners mantelzorg geven, en de mate waarin zij daardoor overbelast of beperkt raken (GGD Gezondheidsmonitors). Daarnaast is de vraag uit de Movisie peiling onder sociale (wijk)teams "Verbinding met informele netwerken (familie, vrijwilligers, mantelzorgers, buurthulp)" hier deels voor geschikt.
- Tevredenheid van samenwerking partners (niet meegenomen in advies)
  Dit raden wij niet aan omdat je in de praktijk vaker ziet dat dit door verschillende partners van lokale teams heel beperkt wordt ingevuld. En omdat je van een afstand te weinig weet over de context. Afhankelijk van hoe gemeenten de SLT-construct in hun gemeente inrichten, en wat er speelt, vraagt dit heel iets anders van partners en kunnen de desbetreffende partners ook hele andersoortige partijen zijn.
- Effectieve preventie (niet meegenomen in dit advies)
  "Preventie" is een breed begrip dat heel veel verschillende dingen kan betekenen. Hier speelt ook altijd de vraag "preventief ten opzichte van wat (in de verdere keten)?" De druk op alle domeinen en om 'preventief' te werken en 'de beweging naar voren' te maken betekent dat

wat preventief is vanuit de ggz, de Wlz, specialistische jeugdhulp, etc. dus een 'verzwaring' betekent in de SLT's.
Daarnaast zien we in de praktijk dat lokale teams met succes mensen verwijzen naar preventief aanbod van een ander. We zien ook dat teams zelf aanbod ontwikkelen dat je als 'preventief' (en/of collectief) kan beschouwen. Het is onwenselijk dat teams het wiel opnieuw gaan uitvinden als er al mooi preventief aanbod beschikbaar is. Daarnaast is het registreren van eerste contacten met inwoners waarbij vanuit het lokaal team verwezen wordt naar preventief aanbod van een ander een enorme administratieve last voor teams.
Wél horen teams aandacht te besteden aan de ervaringen van inwoners met hun eigen (collectief) aanbod en overige hulpvormen. Daarover doen wij voorstellen in voor indicatoren in tabel 2, hoofdstuk 4.

- Versterking context van gezin (impliciet meegenomen in advies)
  Hier hebben wij vragen voor professionals voor geformuleerd, over de mate waarin professionals in staat zijn / zich toegerust voelen dit te doen. (Tabel 2 hoofdstuk 4)
- Bijdragen aan de sociale basis (nemen wij niet mee in ons advies)
  Het is een discussiepunt in hoeverre SLT-medewerkers de sociale basis beter dienen te kennen en benutten, of in hoeverre zij geacht worden *bij te dragen aan* de sociale basis. Veel deskundigen vinden dit meer een taak voor bijvoorbeeld opbouwwerkers die juist niet in een SLT dienen te zitten. Wij adviseren dit dan ook niet op te nemen als onderdeel van de landelijke monitor SLT.

Colofon

In opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Auteur: Drs Andrew E. Britt,
Medewerking: Drs. Bas Tierolf

Uitgave Verwey-Jonker Instituut
Giessenplein 59-C
3522 KE Utrecht
T (030) 230 07 99
E secr@verwey-jonker.nl
I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
http://www.verwey-jonker.nl
© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 16 november, 2026

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on the condition that the source is mentioned